

Riksarkivet

**ÖPPNA DATA
OCH PSI**

Riksarkivets kartläggning av
användarbehov kring
PSI-förteckningar och öppna data

Riksarkivets kartläggning av användarbehov kring öppna datamängder och s k PSI-förteckningar som myndigheterna ska publicera enligt lagen om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen.

Diarienummer: 04-2016/6854

Version 1.0. Licens CC-0. En senare version kan finnas på vidareutnyttjande.se.

1	Inledning	4
2	Bakgrund.....	4
3	Syfte.....	4
4	Metod.....	5
5	Resultat av enkäten kring myndigheternas behov	5
5.1	PSI-förteckningar och PSI-lagen	6
5.2	Öppna data	11
5.3	Publicering: dataportalen öppnadata.se och vägledning vidareutnyttjande.se	14
5.4	Behov av stöd	16
6	Resultat av enkäten kring slutanvändarnas behov.....	20
6.1	Användning av öppna data.....	20
6.2	Format, funktioner och verktyg.....	23
7	Analys	26
7.1	Myndigheterna och publicering av data för vidareutnyttjande	26
7.1.1	Kunskap och förståelse kring PSI-förteckningar och öppna data.....	26
7.1.2	Behov av samordning och stöd	26
7.1.3	Standardisering.....	27
7.1.4	Dataportalen öppnadata.se	27
7.2	Användning av öppna data.....	27
7.2.1	Funktioner och format	27
7.2.2	Ökad synlighet av data för vidareutnyttjande.....	28
7.2.3	Samverkan och kommunikation	28
7.3	Gemensamma behov.....	28
8	Riksarkivets fortsatta arbete	29

1 INLEDNING

I denna rapport presenteras resultaten av intressentanalysen kring öppna data. Analysen har gjorts i form av en kartläggning av användarbehoven kring att publicera och använda öppna datamängder, samt av användningen av den nationella dataportalen för öppen data (opnadata.se). Kartläggningen innehåller också en "nollmätning" över i vilken utsträckning myndigheterna arbetar med öppen data innan Riksarkivet börjat vägleda myndigheterna inom ramen för regeringsuppdraget.

Resultaten av intressentanalysen baseras på en kartläggning som har gjorts i form av enkäter riktade till de två huvudsakliga målgrupperna: användare (myndigheter) som vill förteckna och publicera datamängder som öppna data och visa dessa i dataportalen, samt användare som vill ladda ner och använda datamängder, t ex utvecklare som vill skapa innovativa tjänster och applikationer. Myndigheter tillhör båda målgrupperna.

Kartläggningen genomfördes under mars och juni 2017 som en del i regeringsuppdraget för att främja myndigheternas arbete med data för vidareutnyttjande.

2 BAKGRUND

Riksarkivet har i uppdrag att främja myndigheternas arbete med data för vidareutnyttjande (Fi2015/02025/SFÖ, Fi2016/01537/SFÖ)1[2]. Riksarkivet har genomfört en kartläggning av användarbehov för att skapa, publicera och använda öppna data.

Målgruppen i stort har varit de som använder opnadata.se. Kartläggningen av användarbehov kring publicering av PSI-förteckningar och öppna datamängder riktades till myndigheter. Användarbehov kring nyttjande av digital information för vidareutnyttjande riktades i första hand mot förstahandsanvändare av öppna data som söker information genom opnadata.se.

Sammanfattningsvis ges förslag på hur dessa frågor bör hanteras vidare. Resultatet av rapporten påverkar också Riksarkivets arbete med förvaltning och vidareutveckling av opnadata.se och vidareutnyttjande.se.

3 SYFTE

Syftet med kartläggningen är att ta reda på användarbehoven vad gäller publicering av öppna datamängder samt användningen av den nationella dataportalen opnadata.se. Två enkätundersökningar har genomförts under våren 2017. Undersökningarna var riktade till två huvudsakliga intressentgrupper: de som vill förteckna och publicera datamängder i opnadata.se, till exempel myndigheter och de som vill ladda ner och använda öppna datamängder från opnadata.se, till exempel utvecklare.

Det finns flera intressenter när det gäller Riksarkivets uppdrag för att främja myndigheternas arbete med öppna data. Regeringen, som har gett Riksarkivet uppdraget, samt EU-kommissionen, kan sägas vara övergripande intressenter. Andra intressenter är statliga myndigheter och möjligen även kommunal förvaltning.

Användarna av öppna data är också intressenter, det är för dem som PSI-lagen finns. Syftet med att tillgängliggöra data för vidareutnyttjande är att främja en informationsmarknad och att öka medborgarnas möjlighet att lätt få insyn i den offentliga förvaltningen. Intressenter finns alltså även inom näringslivet i form av företag och andra verksamheter som utvecklar informationstjänster. Vidare är de som använder öppna data i andra hand, d v s de som nyttjar informationstjänsterna som har byggts på öppna data, också intressenter.

4 METOD

Intressentanalysen inleddes med en bloggpost² där det beskrevs hur projektet inlett kartläggningen, där vi bland annat genom publicering på sociala medier uppmanade målgrupperna och andra intressenterna, både nationellt och internationellt, att skicka oss synpunkter om sina behov.

Enkätundersökningar riktades till två huvudsakliga målgrupper: användare (myndigheter) som vill förteckna och publicera datamängder som öppna data och visa dessa i opnadata.se, samt användare som vill ladda ner och använda datamängder från opnadata.se som exempelvis utvecklare som vill skapa innovativa tjänster och applikationer.

5 RESULTAT AV ENKÄTEN KRING MYNDIGHETERNAS BEHOV

Den första enkäten distribuerades till 225 myndigheter och var öppen mellan 2017-05-19 och 2017-06-20. Under den tiden svarade 107 myndigheter. Några få små myndigheter, till exempel nämnder och kommittéer, meddelade att de avstår från att besvara enkäten med motiveringen att de är små myndigheter med begränsad verksamhet och utan fast anställd personal.

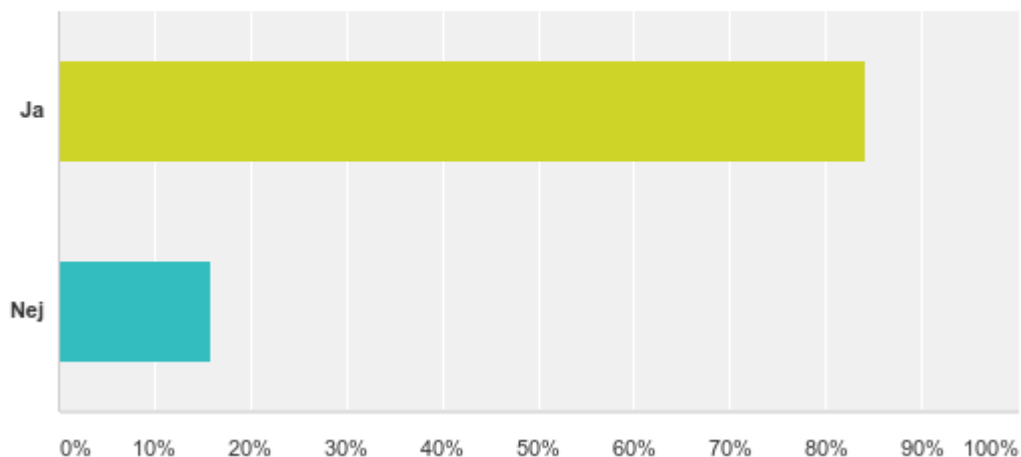
Efter att enkäten stängdes skickades en kopia av den ut till dem som inte hunnit svara. De svar som kommit in från kopian har inte tagits med i denna kartläggning, dock har vi gjort en kort genomgång för att se om det har funnits avvikelser i dessa svar. Slutsatsen blev att resultaten pekar åt samma håll, utan några märkbara skillnader.

² <http://www.vidareutnyttjande.se/2017/03/07/dataportalens-anvandare-vilka-ar-de-och-vad-vill-de-ha/> och <http://www.vidareutnyttjande.se/2017/03/08/who-are-users-of-the-national-data-portal-and-what-do-they-want/>

5.1 PSI-förteckningar och PSI-lagen

Vet du vad en PSI-förteckning innebär (ungefär)?

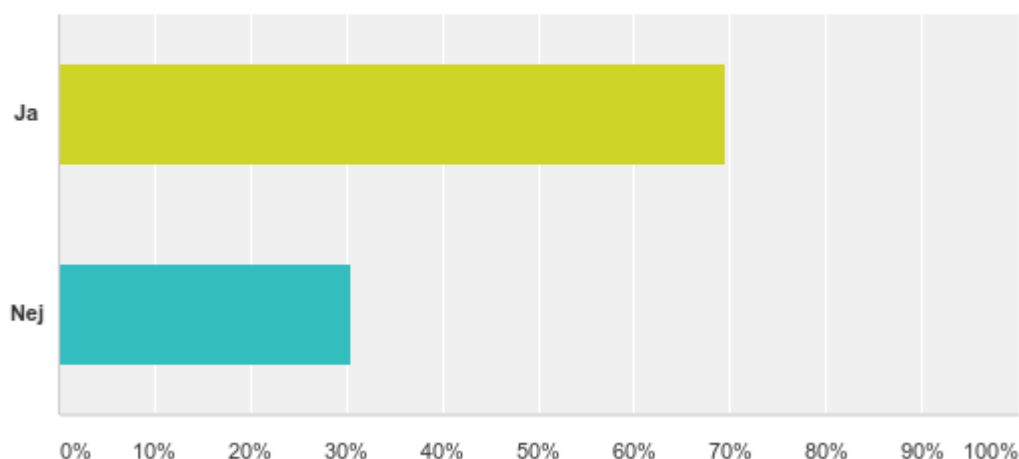
Answered: 107 Skipped: 0

Vad gäller frågan om kännedom om vad en PSI-förteckning innebär (ungefär) svarar 90 myndigheter (ca 84 procent) att de vet vad det innebär. Flera betonar att svaret avser en grundläggande förståelse.

Känner du till att statliga myndigheter/statliga organ är skyldiga att publicera PSI-förteckningar?

Answered: 105 Skipped: 2

På frågan om man känner till att statliga myndigheter/statliga organ är skyldiga att publicera PSI-förteckningar svarar 73 myndigheter (ca 69 procent) att de känner till det. Men svaren visar att det är oklart vad detta innebär. Flera myndigheter lyfter att det idag görs genom s k

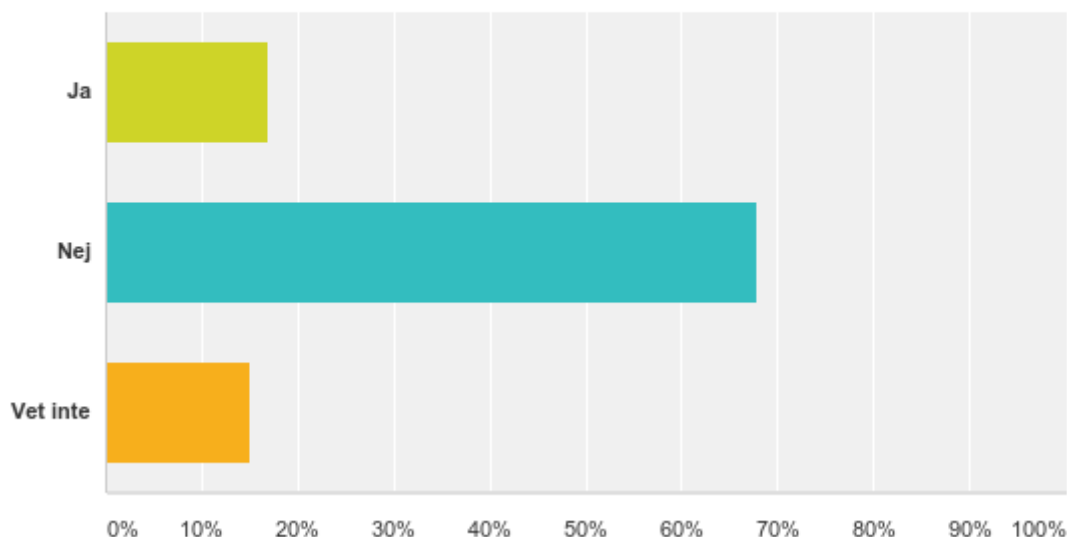
"psi-sidor" på myndigheternas webbsidor och flera undrar också vilka kopplingar som finns mellan denna praxis och lagen, samt om publicering av en sådan sida utgör en förteckning.

Enkäten i sig verkar också utgöra en kunskapslyftande faktor i detta avseende. Flera svar verkar tyda på att man har fått en tydligare bild kring vad en PSI-förteckning är genom själva enkäten. Skillnaden i hur data och förteckningar uppfattas och hanteras kommer fram i en av kommentarerna, "Kände till att det finns en skyldighet att publicera datat, men inte en förteckning". I flera fall pekar man också på att utbildnings- eller forskningsinstitutioner är undantagna enligt 3 § 4 p (2010:566), men inte deras bibliotek, vilket i praktiken innebär att det endast är de senare som omfattas av kraven på förteckningar. Det innebär samtidigt att flera av respondenterna inte omfattas av PSI-lagen (eller arbetar med det endast till en viss omfattning), vilket även påverkar svar från dessa.

Det har även framkommit att det förekommer missuppfattningar kring vad som bör publiceras. Enligt 11 § andra stycket PSI-lagen är det uttryckligen så att en myndighet ska publicera en förteckning över vilka typer av handlingar som vanligen kan tillhandahållas elektroniskt för vidareutnyttjande samt tillhörande information, vilket innebär att det finns ett tydligt krav att publicera PSI-förteckningar.

Tar myndigheten där du jobbar fram PSI-förteckningar i dag?

Answered: 106 Skipped: 1

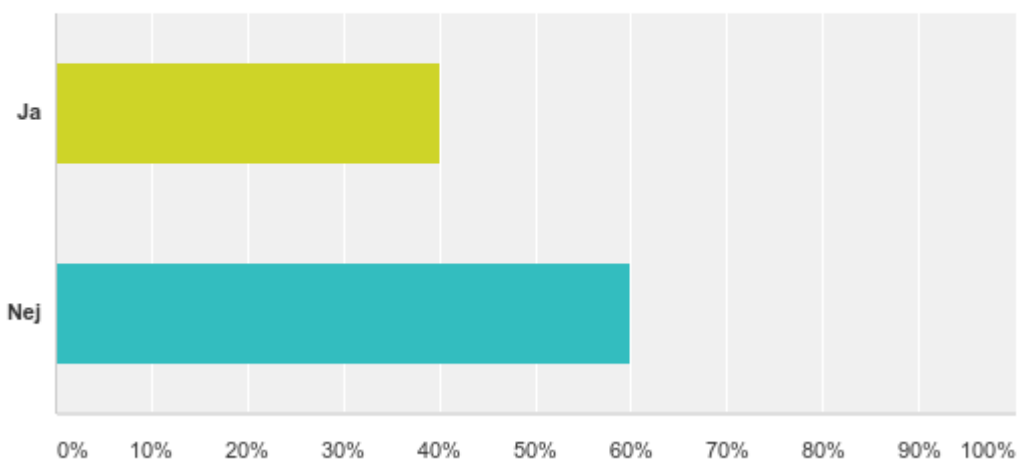

På frågan om myndigheten tar fram en PSI-förteckning idag svarar endast 18 (ca 17 procent) att de gör det. Flera kommenterar att förberedande arbete pågår och andra att deras handlingar inte uppfyller kriterierna enligt PSI-lagen. En vanligt förekommande kommentar är att man ser fram emot en vägledning. Några institutioner svarar att de inte vet eller inte har börjat arbeta med tillgängliggörandet av digitala handlingar, t ex en kommentar relaterar till myndigheten som en s k "pappersmyndighet" i nuläget. Bland dem som svarar positivt på denna fråga finns kommentarer om att det avser information/förteckning på en väldigt

övergripande nivå, t ex PSI-sidan på webben, att det för närvarande endast tillgängliggörs förteckningar över de samlingar som förvaltas men inte över andra informationstyper vid myndigheten, eller att myndigheten är *restriktiv med att lämna ut handlingar elektroniskt*: "På vår webbplats tillhandhåller vi allmän information om myndighetens verksamhet samt vissa avidentifierade beslut. I övrigt är vi förhållandevis restriktiva med att lämna ut handlingar elektroniskt, jfr 2 kap. 13 § TF."

Har du ansvar för/delaktigt ansvarig för att ta fram PSI-förteckningar på myndigheten där du jobbar?

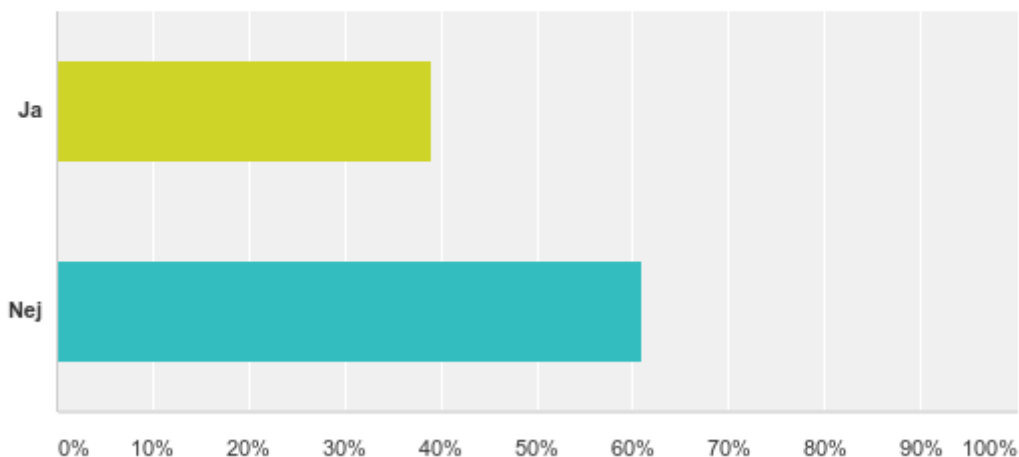
Answered: 107 Skipped: 0

På frågan om respondenten har ansvar, helt eller delvis, för att ta fram en PSI-förteckning på myndigheten där man arbetar idag svarar 43 (ca 40 procent) att de har det. Vid en genomgång av de organisationsroller som respondenterna har, framgår det tydligt att det finns en stor variation. Bland respondenterna finns roller som IT-chef, administrativ chef, upphandlingschef, CIO, arkivarier, jurister, bibliotekarier, systemansvarige, samordnare av olika slag, administratörer, med flera. Kommentarerna stärker denna bild ytterligare, ofta är det oklart vem som har ansvar för frågan och ibland kan frågan involvera flera delar av verksamheten. Exempelvis kan arkivarier vara inblandade när det gäller PSI-förteckningar, och IT-chefer/digitaliseringssamordnare när det gäller tillgängliggörandet av öppna datamängder. Även kommentarer av typen "Vi har inte bestämt ännu var ansvaret ska ligga", "Oklart vem som är ansvarig men kan vara jag", "Det är inte klarlagt", visar ett behov av ansvarsfördelning för hantering av dessa frågor.

Q8 Känner du till på vilken Sverigegemensam portal en PSI-förteckning kan publiceras?

Answered: 105 Skipped: 2

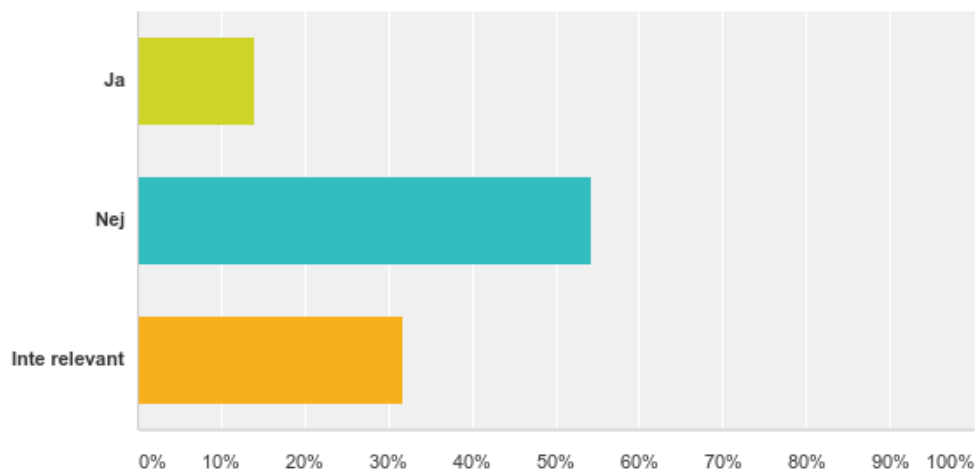
Mindre än hälften av respondenterna (39 procent) känner till vilken gemensam nationell dataportal som förteckningar kan publiceras i. Av kommentarerna framgår det att de som svarar ja på denna fråga avser opnadata.se.

Detta hänger naturligtvis samman med det faktum att det idag ännu inte finns någon vägledning kring PSI-förteckningar eller möjlighet att visa upp dessa i den nationella dataportalen opnadata.se. Slutsatsen som Riksarkivet kan dra av detta är att vägledningen som tas fram för närvarande inom ramen för PSI-förstudien³ kommer att kunna bidra till att överkomma dessa hinder. Även planen för vidareutveckling och förvaltning av webbplatserna kommer att ta med denna aspekt kring dataportalens funktionalitet och vidareutveckla portalen till att kunna visa förteckningar.

³ <http://www.vidareutnyttjande.se/2017/06/28/nu-har-vi-publicerat-en-rapport-med-forslag-till-vagledning-om-psi-forteckningar/> samt http://www.vidareutnyttjande.se/wp-content/uploads/2017/06/Riksarkivets_forstudie_om_PSI.pdf

Upplever du att du får stöd och vägledning kring hur man bäst tar fram och publicerar PSI-förteckningar?

Answered: 107 Skipped: 0

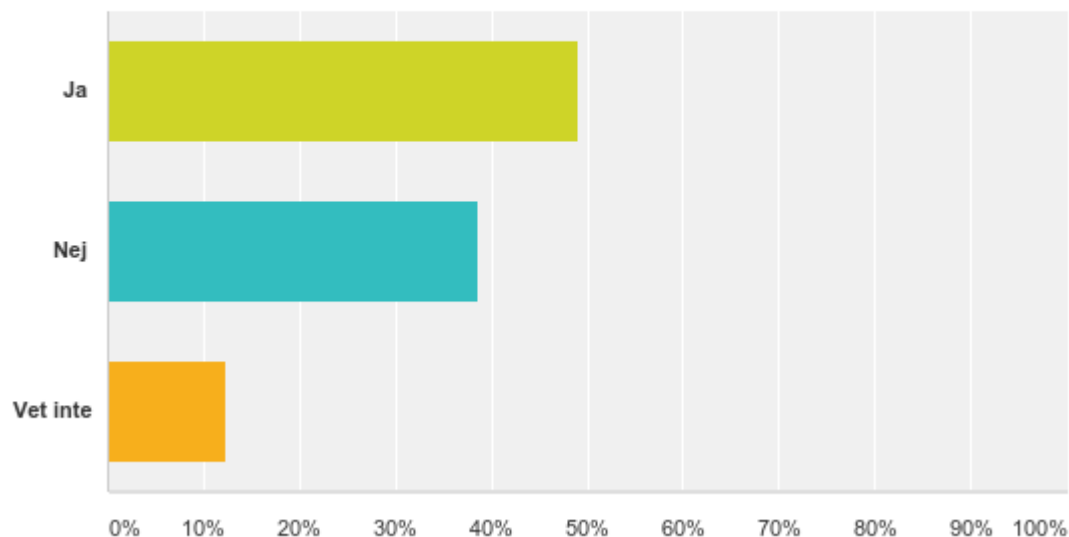
Endast 14 procent av respondenterna känner att de får stöd och vägledning kring hur man tar fram och publicerar förteckningar. Ca 32 procent anser att frågan inte är relevant, p g a att man exempelvis ännu inte har börjat arbeta med dessa frågor. Kommentarererna tyder också på att man ännu inte sökt/letat efter stöd eller börjat arbeta med PSI-förteckningar. Bland dem som uppger att de får stöd pekar flera på vägledningen vidareutnyttjande.se.

Kommentarererna tyder på att man ser stöd/vägledning som önskvärt samt att det redan finns mycket information, men också att många frågor kvarstår, bland annat när det gäller hantering av datasamlingar som innehåller personuppgifter

5.2 Öppna data

Publicerar myndigheten där du jobbar öppna data?

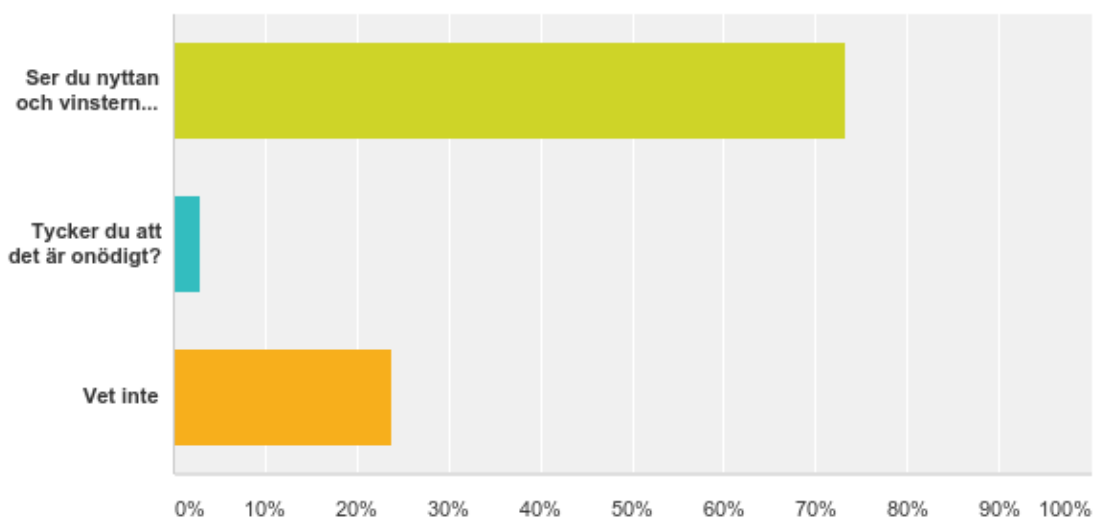
Answered: 106 Skipped: 1

Ungefär hälften av respondenterna svarar att myndigheten publicerar öppna data. Ca 12 procent vet inte om myndigheten gör det eller inte. Detta är den fråga som har genererat flest kommentarer, bland annat handlar kommentarerna om själva begreppet öppna data och skillnaden mellan att tillgängliggöra data och att vidareutnyttja informationen för nya ändamål. En del myndigheter uppger också att de publicerar sådana data som skulle kunna betecknas som öppna på myndighetens hemsida eller i externa tjänster, men inte på oppendata.se.

Att publicera öppna data – utifrån den kunskap du har i dag:

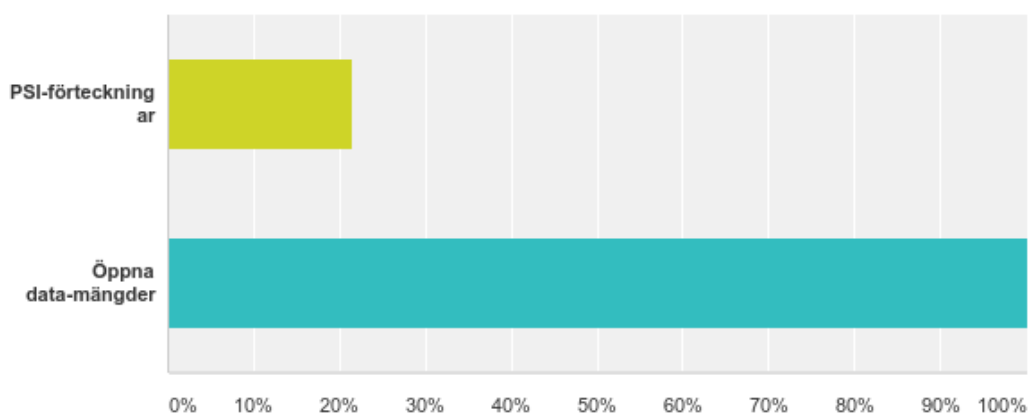
Answered: 105 Skipped: 2

Ungefär 73 procent av de tillfrågade uppger att de ser nyttan och vinsterna med att publicera öppna data och endast ca 3 procent anser att det är onödigt. Även om nyttan förefaller uppenbar så handlar också kommentarerna om att dessa processer behöver etableras inom organisationen med en fungerande informationsförvaltning, där informationen är kartlagd och värderad. I en del svar framgår det också att respondenten ser nyttan med öppna data men att det inte finns möjligheter i dag att prioritera den typen av arbete.

Om ni publicerar öppna data - använder ni metadataformatet DCAT-AP för (fler svar tillåtna):

Answered: 14 Skipped: 93

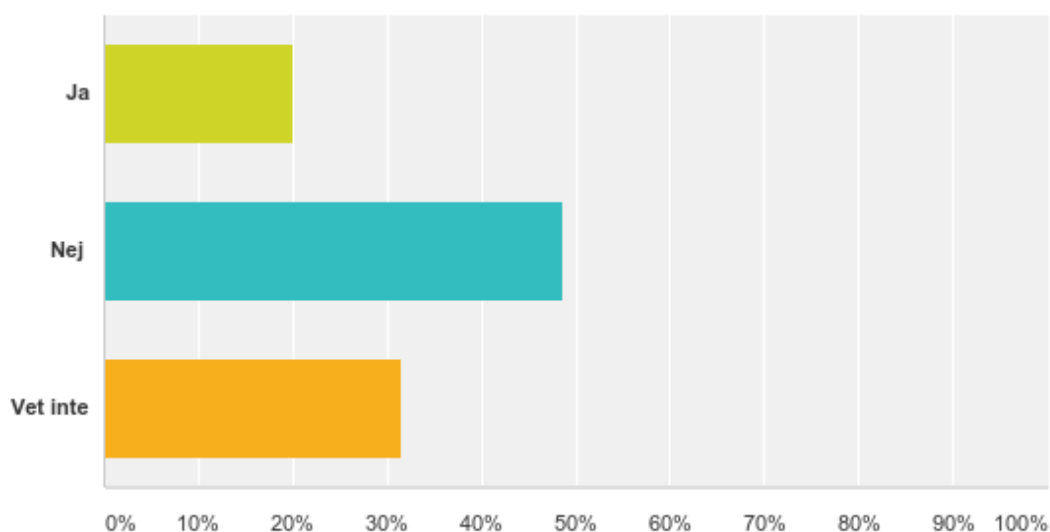

Utav de som svarade på frågan om de publicerar öppna data och om det i så fall är enligt DCAT-AP-metadadataformatet är det 100 procent som svarar ja. Dock är det endast 14 myndigheter.

Siffran kan dock vara högre då kommentarerna tyder på att respondenterna inte vet om publiceringen sker i just detta metadataformat och väljer därför att hoppa över frågan.

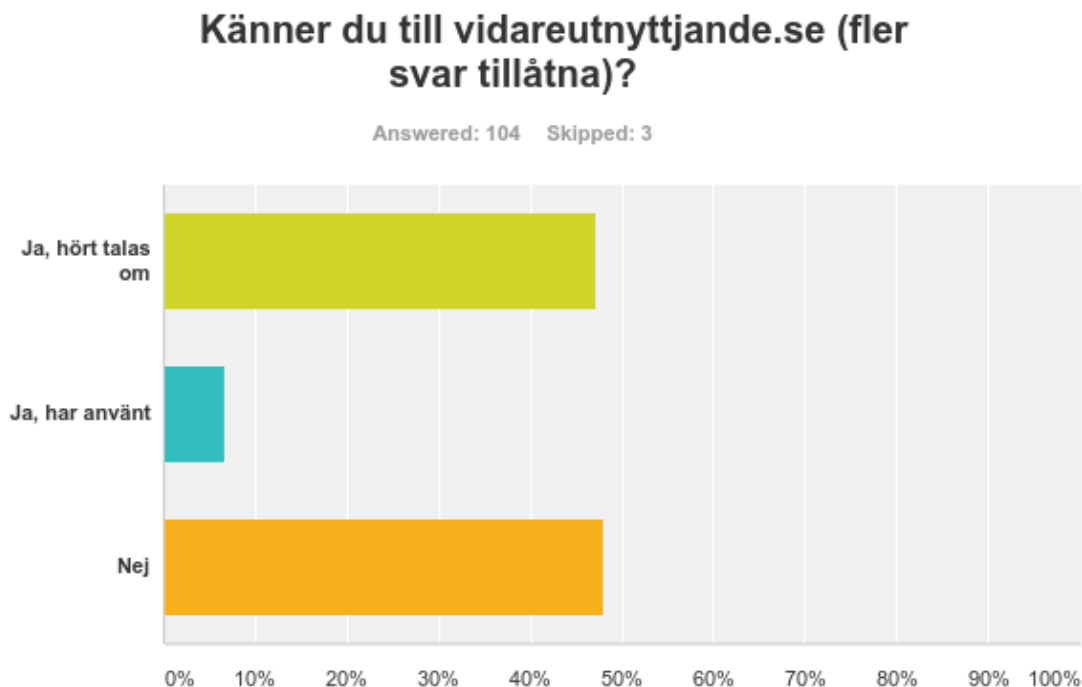
Tycker du det är lätt att förstå och identifiera vilka datamängder som bör göras till öppna data?

Answered: 105 Skipped: 2

Nästan hälften av respondenterna tycker att det är svårt att förstå och identifiera vilka datamängder som bör göras till öppna data. Procentuellt är det fler respondenter som svarar att de inte vet (ca 32 procent) än de som de anser det vara lätt (ca 20 procent). Vissa svar pekar på att det kan uppfattas som enkelt men att man inte har påbörjat arbetet i praktiken, eller att det är enkelt för vissa typer av material, men svårare för andra bland annat på grund av informationssäkerhet eller att informationen kan vara etiskt problematiskt att publicera som öppen. I en av kommentarerna uttrycks det på följande sätt "Det handlar ju både om vad vi får publicera, vad vi tycker borde publiceras, vad det faktiskt finns för efterfrågan och behov. Den frågan kan aldrig vara enkel."

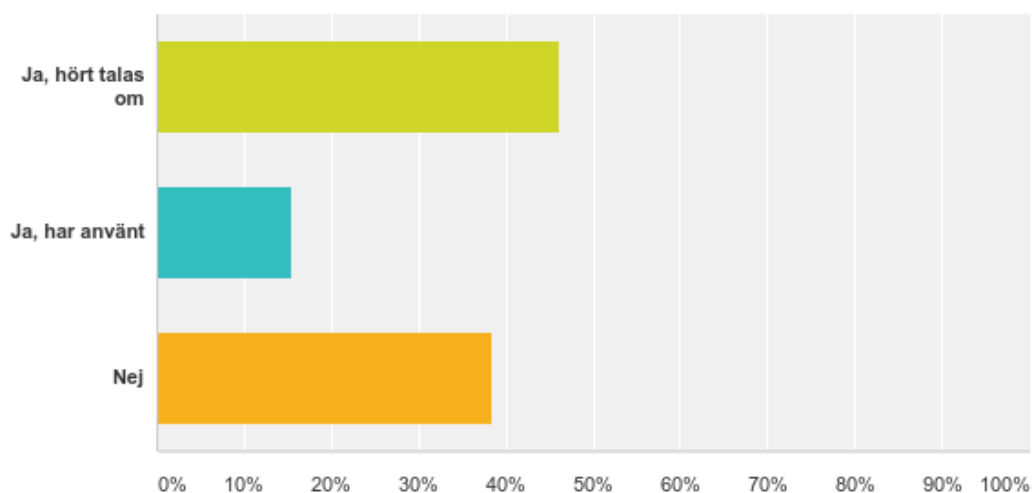
5.3 Publicering: dataportalen öppnadata.se och vägledning vidareutnyttjande.se

Drygt hälften av respondenterna känner till eller har hört talas om webbplatsen vidareutnyttjande.se. Det är dock endast ca 7 procent som har använt sig av den (vägledningen). Siffrorna skiljer sig inte så mycket vad gäller dataportalen, öppnadata.se. Där är det nästan hälften som känner till/har hört talas om den och ca 15 procent som har använt den. En del använder den för närvarande endast för att få överblick. En kommentar handlar om bristande möjligheter att lägga upp kataloger/beskriva dataset direkt i portalen. Detta borde kunna effektiviseras genom en gemensam centraliserad funktion istället för att varje myndighet behöver ta fram sin egen lösning, som är fallet idag.

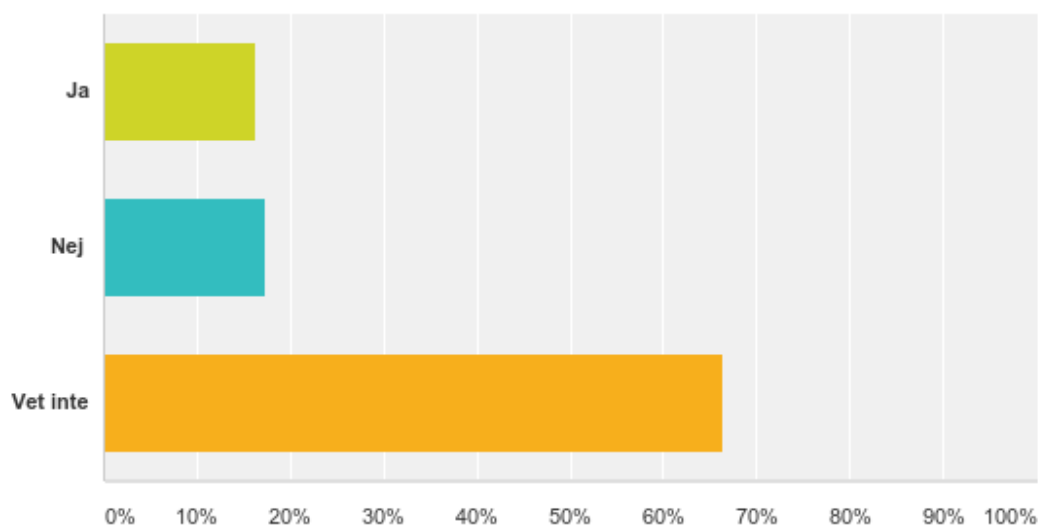
Känner du till öppnadata.se (fler svar tillåtna)?

Answered: 104 Skipped: 3

Q16 Tycker du att det är enkelt och smidigt att publicera öppna data?

Answered: 104 Skipped: 3

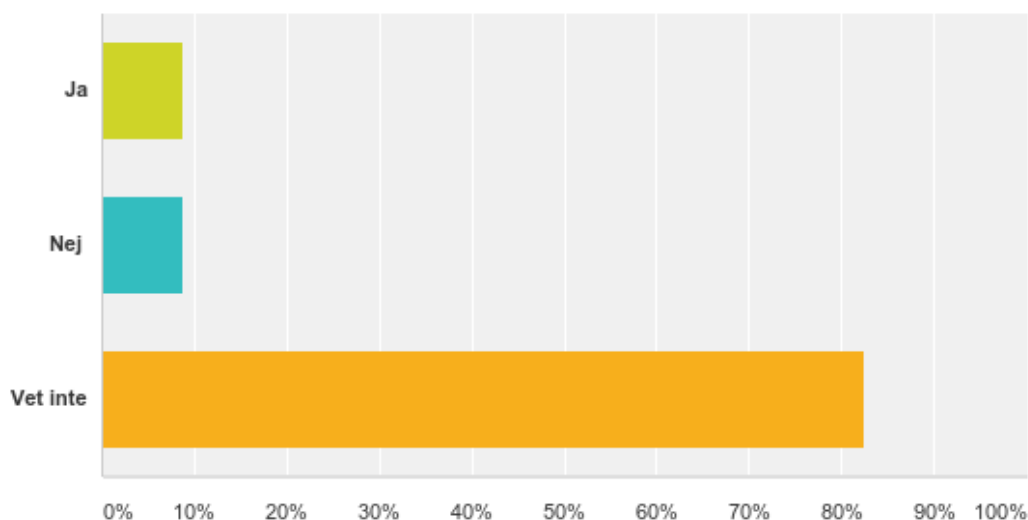
Endast ca 16 procent av respondenterna anser att det är enkelt och smidigt att publicera öppna data. Övervägande flest respondenter svarar "vet inte" på denna fråga, vilket visar att de flesta har ännu inte börjat arbeta med publicering av öppna data.

Vissa respondenter ser detta som en infrastrukturell fråga, kopplad till metadataformatet DCAT-AP vars användning ställer vissa tekniska krav på myndigheten. Andra respondenter ser det som en främst organisatorisk utmaning, eller både och.

Det handlar i några fall även om att det är enkelt för vissa delar av verksamheten men svårare för andra.

Tycker du att det är enkelt och smidigt att publicera PSI-förteckningar?

Answered: 103 Skipped: 4

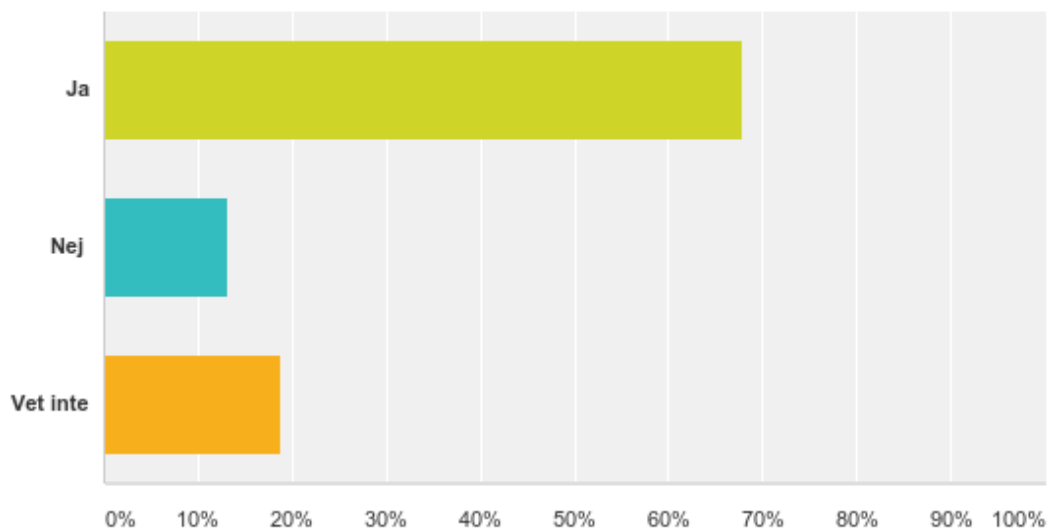
På frågan om det är enkelt och smidigt att publicera PSI-förteckningar svarar de flesta respondenter att de inte vet (ca 83 procent). Kommentarererna varierar men visar på en förväntan om att följa vägledningen som ett "steg för steg" stöd i detta.

5.4 Behov av stöd

På frågan om det behövs stöd och vägledning för att följa PSI-lagen (och skapa PSI-förteckningar) svarar de flesta respondenter att det behövs (ca 68 procent).

Upplever du att du behöver stöd och vägledning kring hur man följer PSI-lagen?

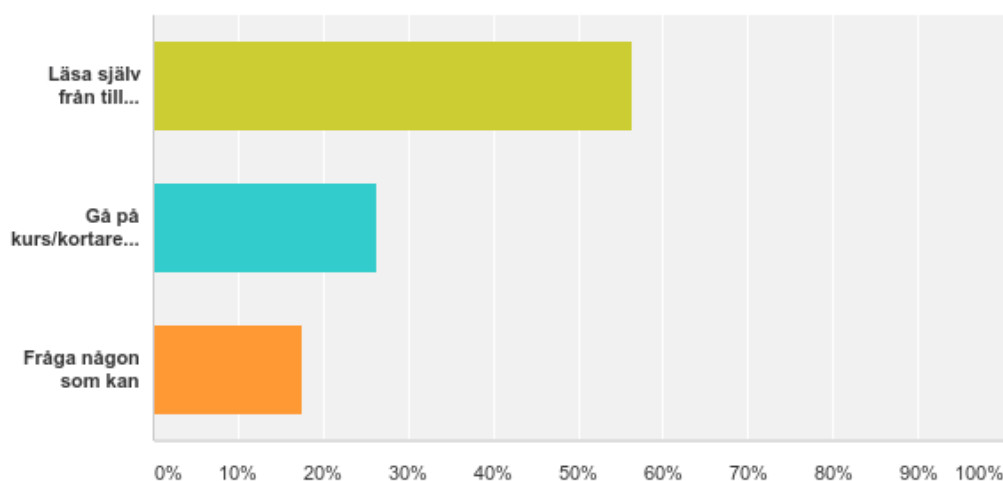
Answered: 106 Skipped: 1

Så många som ca 68 procent av respondenterna upplever att de behöver stöd och vägledning kring hur man följer PSI-lagen. I vissa kommentarer poängteras exempelvis behovet av samordning kring riktlinjer och stöd, att verksamhetsledningen behöver uppmärksammas på frågan samt att det finns ett behov av fördjupning kring skillnaden mellan öppna data i bredare perspektiv och öppna forskningsdata.

Hur vill du helst hämta kunskap kring hur man publicerar PSI-förteckningar ?

Answered: 103 Skipped: 4

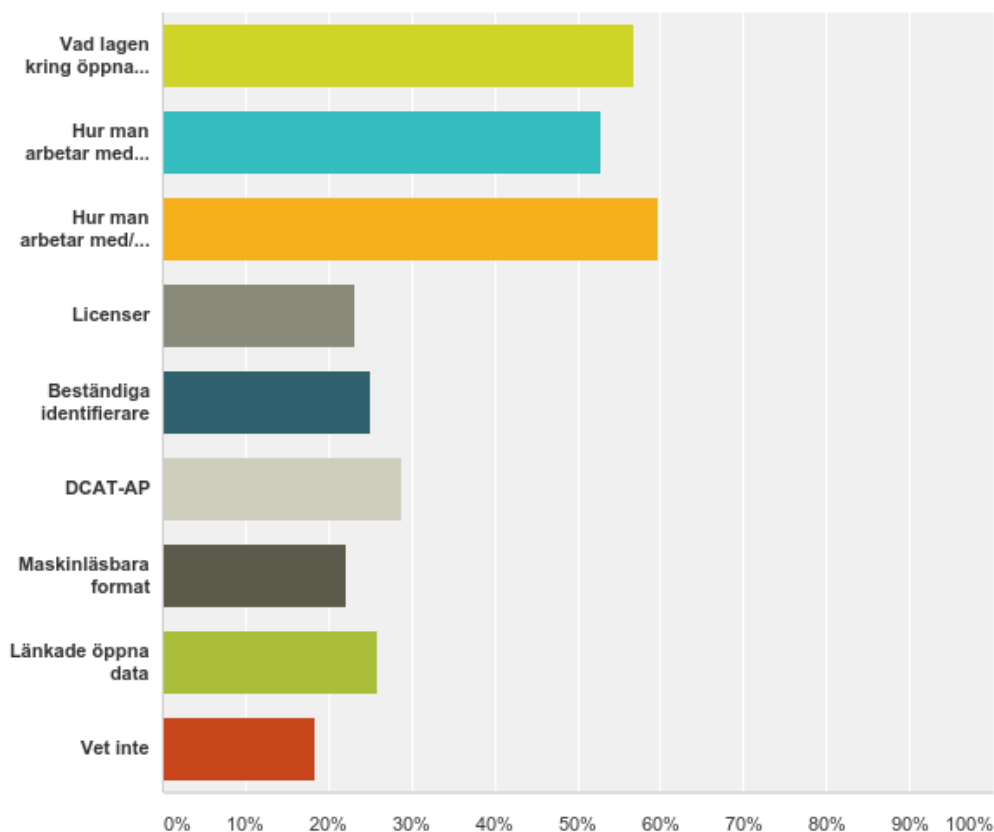

På frågan hur man helst vill hämta kunskap om hur man publicerar PSI-förteckningar svarar de flesta respondenter att de vill läsa själva från till exempel en webbplats (56 procent). Ca

26 procent vill gå på kurs/kortare utbildning och ca 18 procent vill fråga någon som kan. Samtidigt är det många som kommenterar att flera eller alla dessa svarsalternativ är önskvärda.

Vilka är dina främsta behov att få mer kunskap om (fler svar tillåtna)?

Answered: 104 Skipped: 3

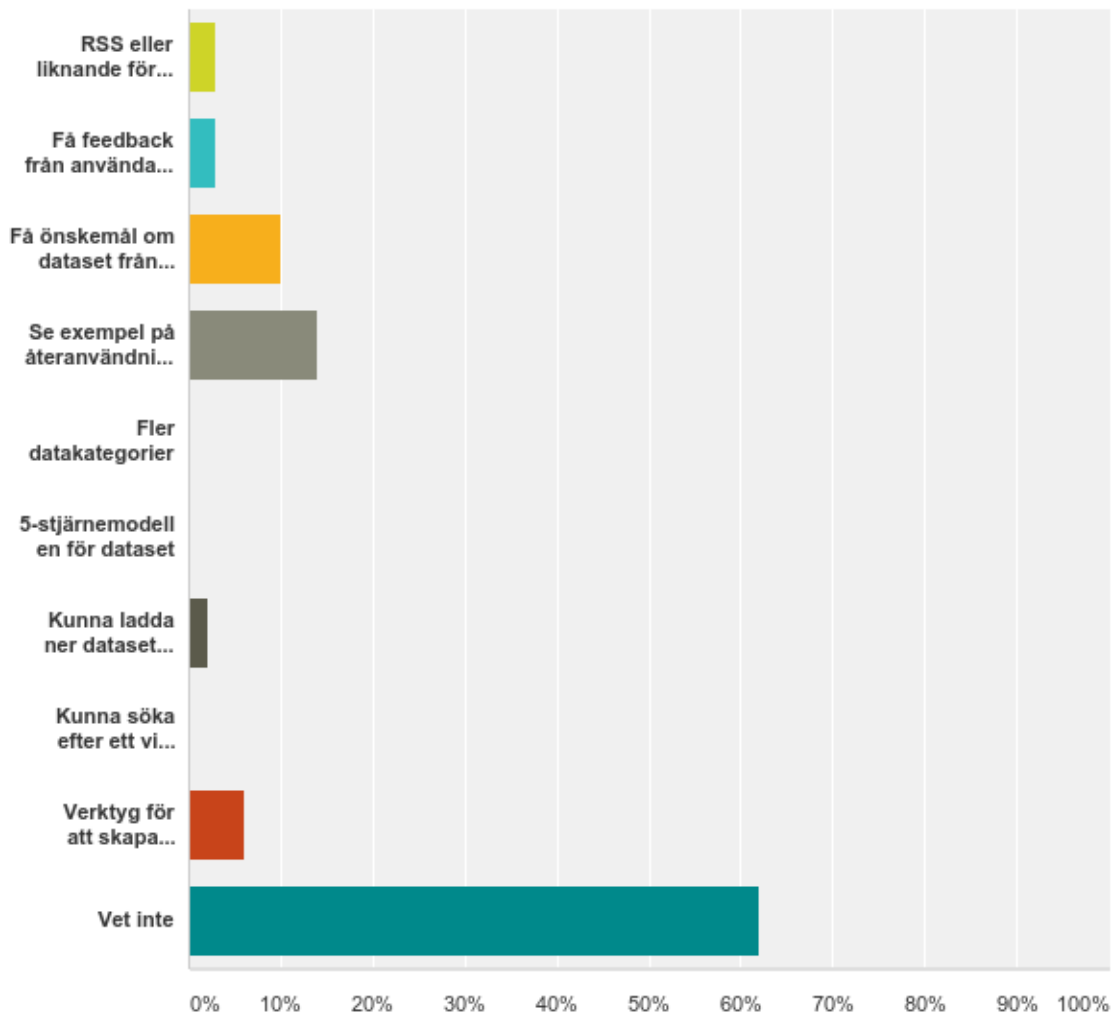

För att kunna utveckla stöd kring dessa frågor var det viktigt för Riksarkivet att få en bättre uppfattning kring vad användarna behöver mer kunskap om. Det främsta behovet enligt denna undersökning (ca 60 procent av svaren) är att få mer kunskap om hur man arbetar med PSI-förteckningar, tätt följd av att få mer kunskap om vad lagen kring data för vidareutnyttjande säger (57 procent) samt hur man arbetar med öppna data (53 procent). Behovet av att få veta mer om tekniska frågor är generellt mindre, men det kan tänkas bero på att det är i de flesta fall de som ansvarar för frågan vid en myndighet som besvarade enkäten och inte nödvändigtvis de som arbetar med detta i praktiken.

Kommentarerna handlar oftast om kopplingar till det egna verksamhetsperspektivet, exempelvis förhållandet mellan öppna data och öppna forskningsdata, hur man skulle kunna använda öppna data i den egna verksamheten och även hur man skulle kunna ta reda på vilka typer av datamängder som är mest efterfrågade. Även riktlinjer och stöd för hur man harmoniserar och effektivt arbetar med PSI-förteckningar och öppna data samt publiceringar i egna dataportaler, såsom portalen för geodata; geodata.se.

Vilka funktioner och stödverktyg skulle vara användbara för dig att få tillgång till på öppnadata.se?

Answered: 100 Skipped: 7

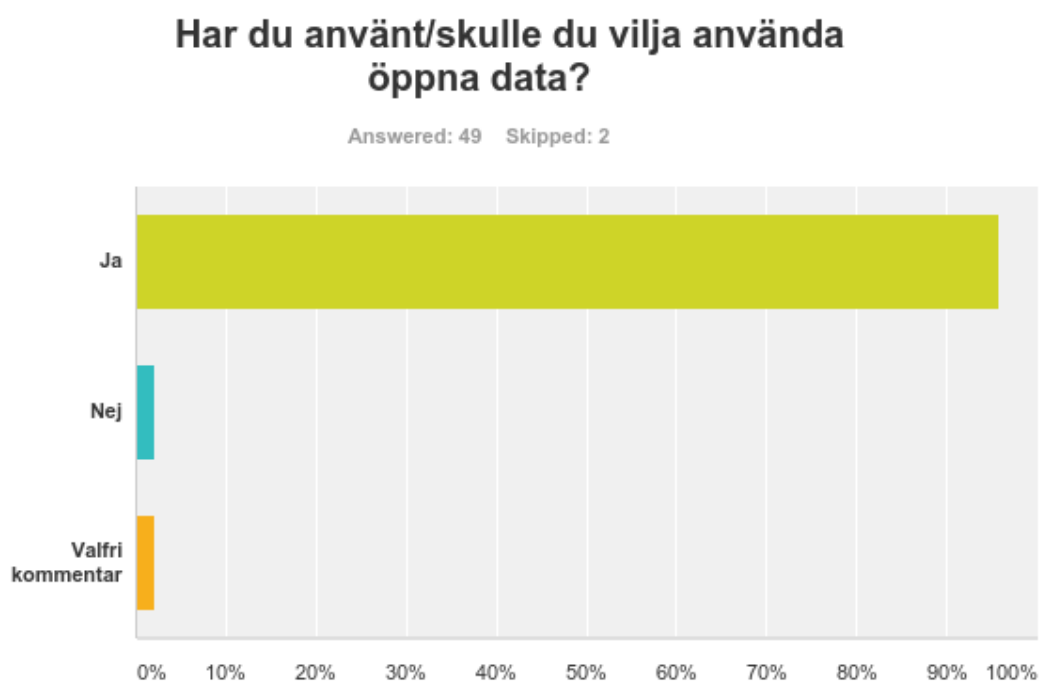
Vad gäller frågan om vilka funktioner och verktyg som skulle vara användbara i öppnadata.se svarar de flesta respondenter att de inte vet, följt av att det vore bra att kunna se exempel på återanvändning och få önskemål från användarna om datamängder. Då det bara var möjligt att välja det främsta behovet understryker flera att de väljer det mest angelägna alternativet utifrån nuvarande behov alternativt att de behöver mer kunskap i de flesta av alternativen. Vissa svarar även att de inte är insatta i tekniska frågor eller vet vad flera av dessa verktyg handlar om som t.ex. verktyg för att skapa DCAT-AP.

Bland respondenternas egna förslag som tillkommit fanns det behov av en funktion för att ställa frågor (om det inte redan finns) och en FAQ (vanliga frågor och svar), antingen på öppnadata.se eller på vidareutnyttjande.se.

6 RESULTAT AV ENKÄTEN KRING SLUTANVÄNDARNAS BEHOV

Den andra enkäten om användarbehov kring arbetet med och tillgängliggörandet av data för vidareutnyttjande distribuerades öppet för allmänheten på webbplatsen vidareutnyttjande.se och även via sociala medier (Facebook, LinkedIn, Twitter) och olika nätverk. Det kom 51 svar på enkäten samt några övergripande kommentarer via bloggen på vidareutnyttjande.se.

6.1 Användning av öppna data

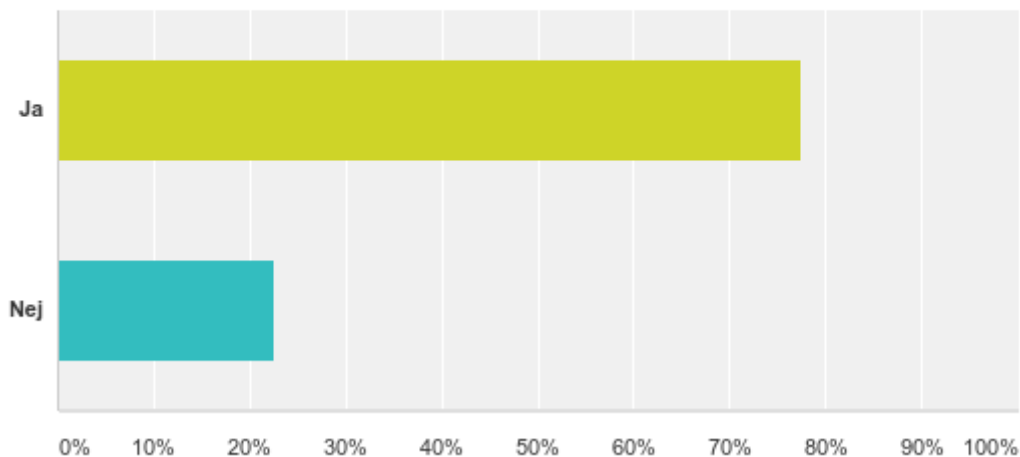

Ca 96 procent av respondenterna har använt eller skulle vilja använda öppna data. Bland respondenterna finns en del privatpersoner, representanter från näringslivet såsom produktägare/ansvariga men också forskare och anställda vid myndigheter eller kommuner. Bland rollerna finns programmerare, arkivarier, IT-strateg, lärare, ingenjörer, analytiker, konstnär, innovatör, språkteknolog, samordnare av olika slag, med flera.

De flesta respondenter känner till oppnadata.se (86 procent), alla har dock inte använt den.

Känner du till dataportalen oppnadata.se?

Answered: 49 Skipped: 2

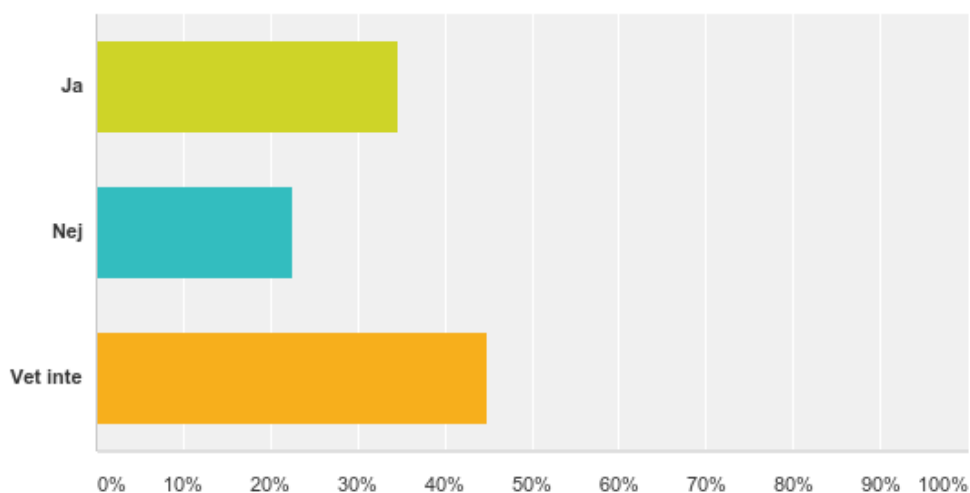

Det är färre användare som upplever det som lätt att hitta data på oppnadata.se, endast 35 procent. Samtidigt så är det många som svarar "vet inte" på denna fråga och bland kommentarerna framgår det att vissa exempelvis har använt dataportalen i alltför liten omfattning för att kunna ha en klar uppfattning i frågan. Vissa respondenter konstaterar även att det fortfarande är så pass få datamängder i dataportalen att det är relativt enkelt att hitta data.

En respondent noterar att vissa datamängder som är öppna och publicerade på en myndighets webbplats saknas i dataportalen och en annan att det är svårt att hitta kopplingar från datamängder till den förvaltande organisationen. Flera användare saknar geografisk koppling, kartvisning samt sektorsvisa tematiska nyckelord.

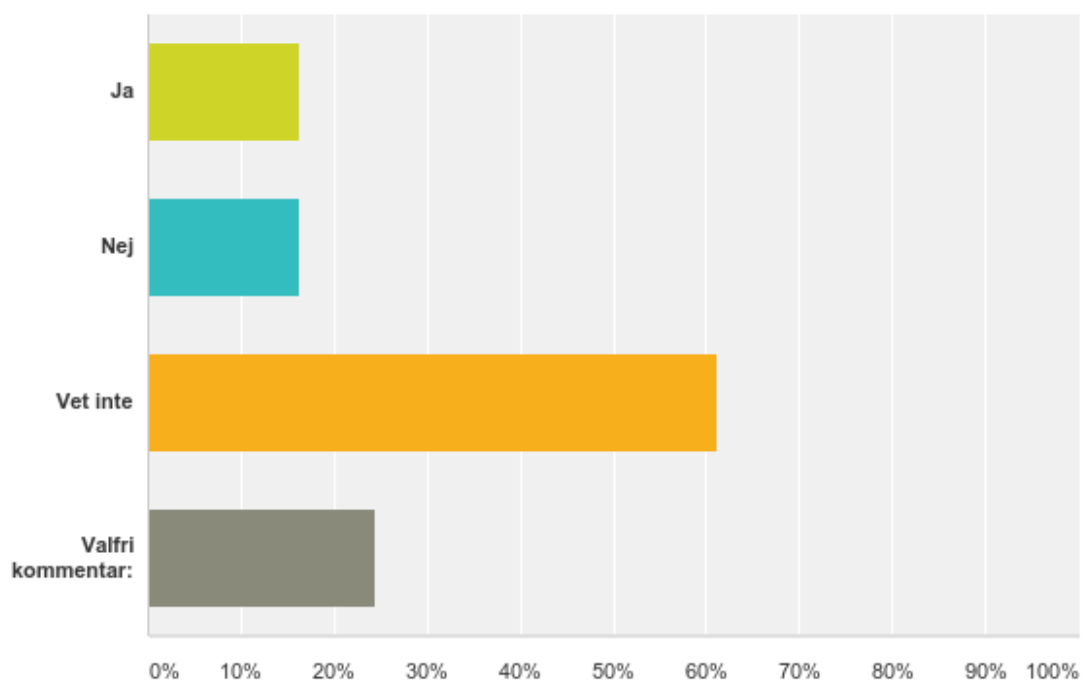
Q6 Upplever du det lätt att hitta data på oppnadata.se?

Answered: 49 Skipped: 2

Upplever du det lätt att använda datamängder som du hittat genom oppnadata.se?

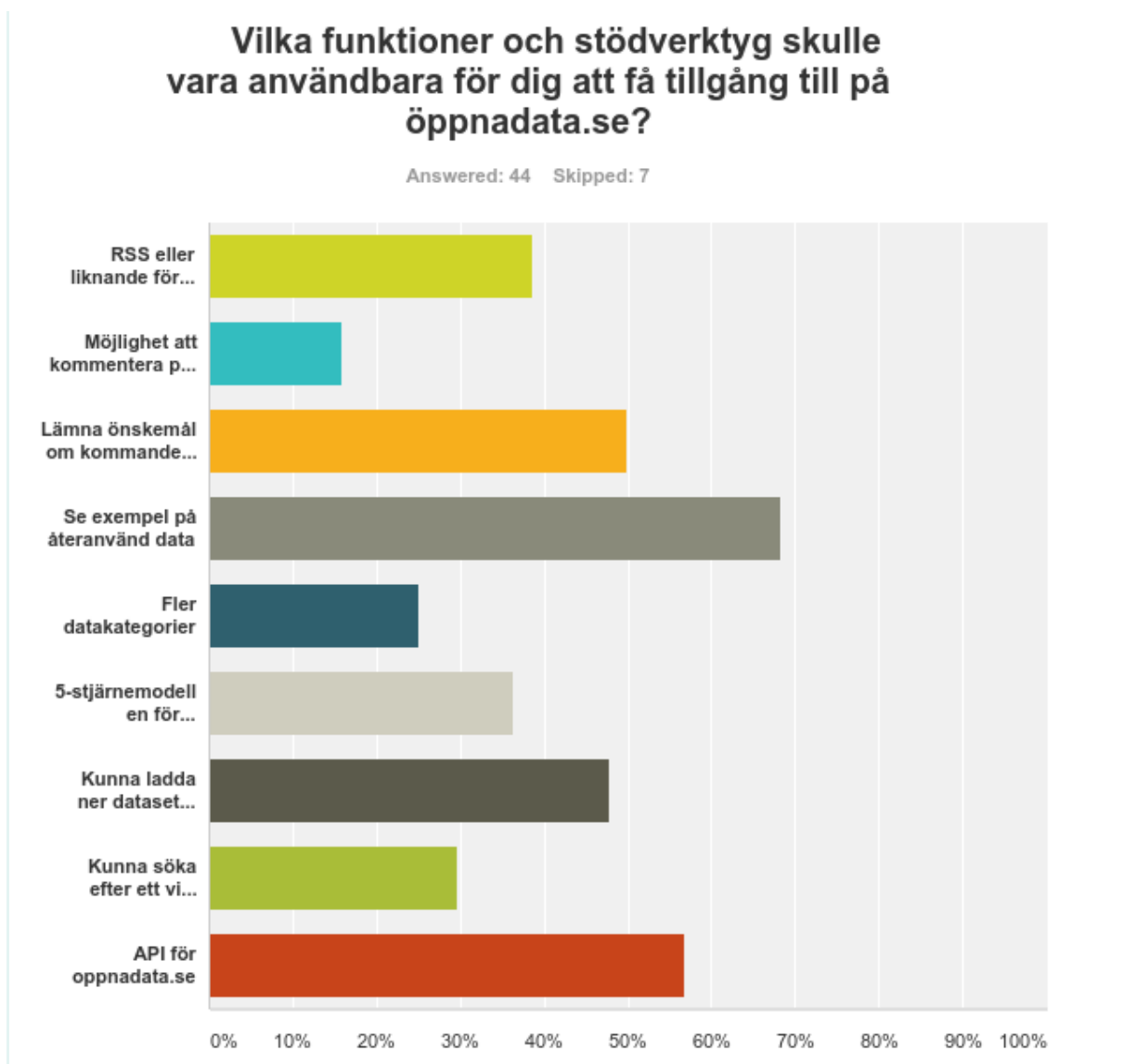
Answered: 49 Skipped: 2

Få användare upplever det som lätt att använda datamängder (hos myndigheterna) som har hittats genom oppnadata.se, endast 16 procent. Dock svarar de flesta "vet ej" även på denna fråga. Av kommentarerna framgår att det beror på att man inte använt dessa datamängder i någon större utsträckning. Svårigheter som lyfts fram handlar om bristande formatbeskrivningar eller formatval, exempelvis proprietära format (t. ex. xlsx – Microsoft Excel) och att informationen snarare är anpassad till utskrifter än att den är lätt maskinläsbar,

eller så kan formaten exempelvis skilja sig åt över tid för samma data vilken försvårar maskinläsning. Det framhålls att detta skulle kunna förbättras genom en incitamentsmodell för de som redogör sina datamängder för att uppnå bättre datakvalité.

6.2 Format, funktioner och verktyg

På frågan om vilka funktioner och verktyg som skulle vara användbara i dataportalen svarar de flesta användare att det är exempel på återanvänd data, följd av en gemensam API för dataportalen, därefter att få lämna önskemål om datamängder och att få ladda ner datamängder.

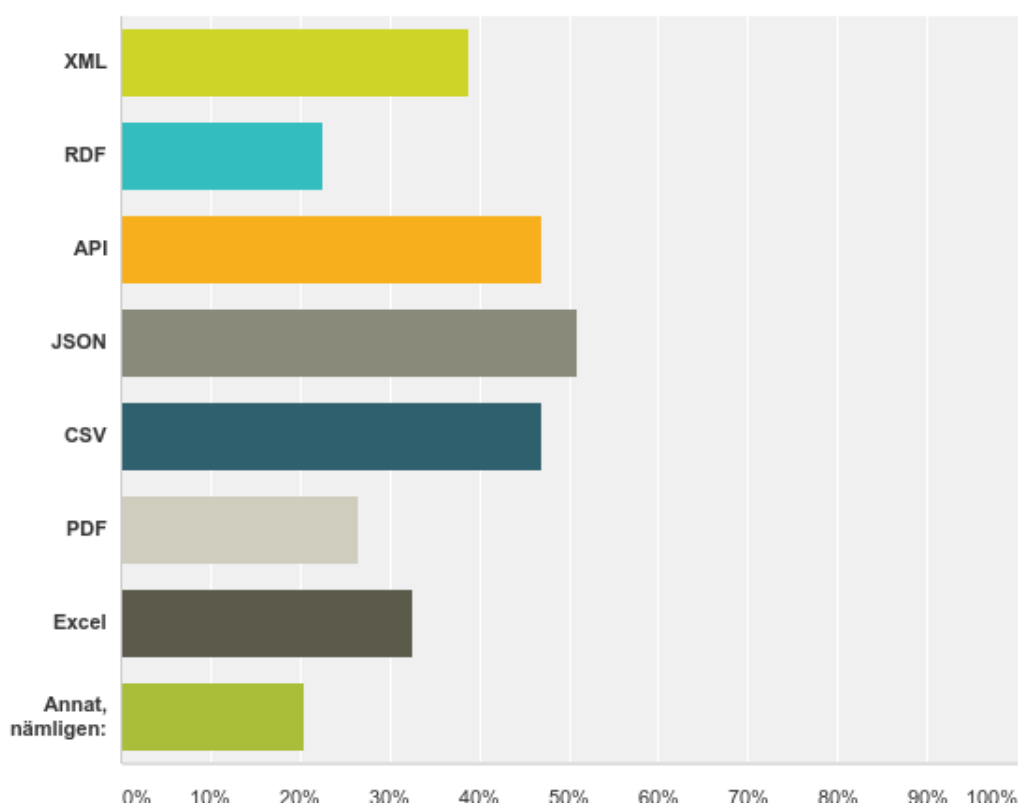
Vissa användare lämnar även förslag på bland annat bättre beskrivningar, visualiseringar, kodexempel och redogörelser av hur data skapats och varför.

Att ha en kartfunktion och kunna ladda ner vektordata anser några användare också vara önskvärt.

I grafen nedan visas vilket specifika format som respondenterna uppger att de helst vill kunna hämta öppna data i från myndigheternas webbplatser

I vilket format vill du helst hämta öppna data från myndigheters webbplatser? (fler svar tillåtna)

Answered: 49 Skipped: 2

Det är en stor variation i svaren på denna fråga. De flesta uppger det maskinläsbara formatet JSON (51 procent), följt av API (46.94 procent) och CSV (46.94 procent). Trots att det vanligtvis är så att många utvecklare föredrar data genom en API eller i maskinläsbara format för enklare hantering, så är det ändå så många som 27 procent som helst vill kunna hämta data i PDF-format.

Flera kommenterar att det egentligen är svårt att välja eftersom det beror på kontexten. Det går inte att peka ut ett enskilt format som mer användbart utan det beror mycket på hur datat ska användas och i vilket sammanhang.

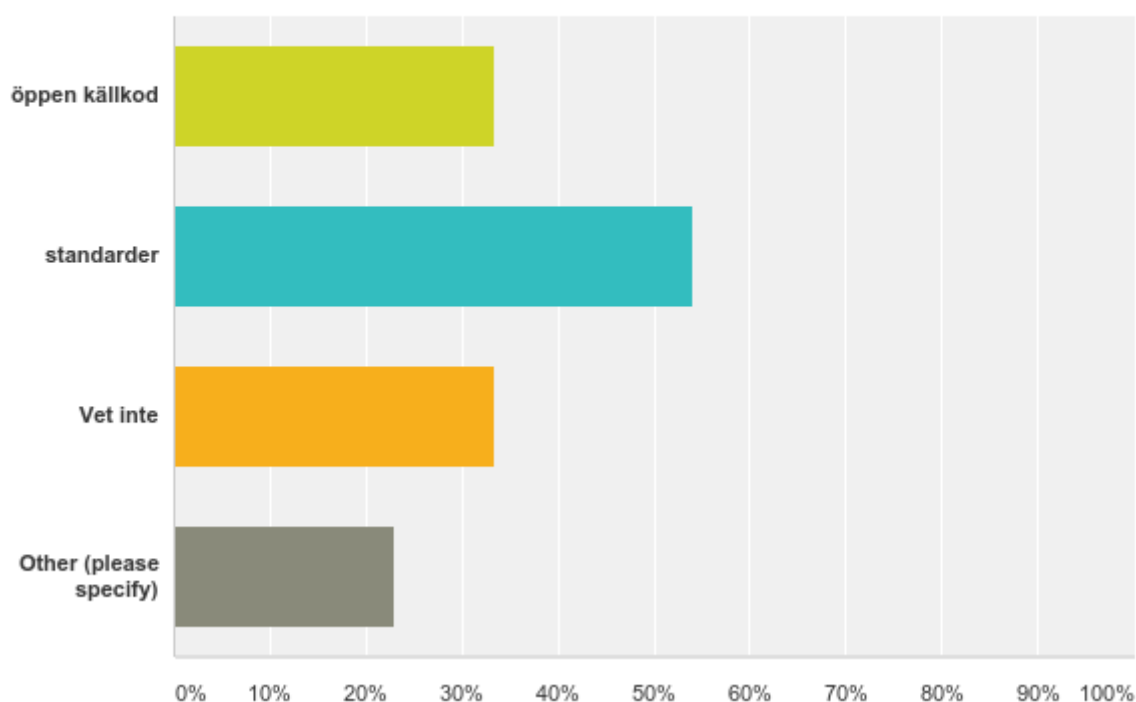
Kommentarerna visar också att det finns specifika önskemål för vissa typer av data.

Exempelvis så uttrycks det i en av kommentarerna på följande sätt: "Vi har funnit att XML lämpar sig för metadata tex ISO 19139 via CSW eller OAI PMH men i API:er där man ska ladda ner data så passar JSON eller CSV bra för mindre datamängder (XML blir för

ineffektivt) men för stora datamängder är även JSON och CSV för "pratiga" och skapar för stora filer då krävs mer specialiserade format som NetCDF eller GRIB för naturvetenskapliga data." En användare uppger också att det är helst data i bulk som är önskvärt, oavsett format.

Vilka fler behov har du kring oppnadata.se?

Answered: 48 Skipped: 3

Vad gäller övriga behov kring oppnadata.se är det främst standarder som användarna lyfter fram ett behov av (54 procent). Bland kommentarerna finns det även förslag på geografisk koppling och kartvisning av datamängder, datavisualiseringar, forskarrapporter och att man ska inte bara kunna se öppna data utan alla data som finns tillgängliga för vidareutnyttjande, även de som kräver villkor. Detta skulle skapa en fördjupad bild av vad som går att utveckla. Samverkan med tillgängliggörandet av forskningsdata lyfts också fram.

En användare efterfrågar en samlingsplats för att driva användningen av öppna data, exempelvis i form av ett forum där man kan se om andra har samma problem, funderingar eller önskemål och hjälp att begära ut öppna data från myndigheter och få tillgång till beskrivningar av filformat och standarder.

En annan användare poängterar värdet av en blogg där organisationer som kommit långt kan inspirera andra med sitt arbete och där man kan kommunicera exempel på hur öppna data bidragit med värde. Detta skulle vara värdefullt för dem som arbetar med frågan.

En del kommentarer kommer troligtvis från användare som både publicerar och använder öppna datamängder då även frågor kring informationssäkerhet och workshops om hur man kommer igång med att tillgängliggöra data lyfts fram.

7 ANALYS

7.1 Myndigheterna och publicering av data för vidareutnyttjande

7.1.1 Kunskap och förståelse kring PSI-förteckningar och öppna data

Det finns en god grundläggande kunskap och förståelse kring data för vidareutnyttjande och varför det är viktigt att publicera denna information. Vad som däremot efterfrågas är fördjupad information och stöd kring olika delar på området: vad det innebär att skapa en PSI-förteckning, hur man publicerar förteckningar och öppna data, vad öppna data är och hur det skiljer sig från exempelvis öppna forskningsdata.

7.1.2 Behov av samordning och stöd

Det framgår tydligt att det finns ett stort behov av stöd och vägledning kring hur man följer PSI-lagen och hur man tar fram och publicerar PSI-förteckningar och öppna data. Den vägledning som finns publicerad på webbsidan vidareutnyttjande.se behöver anpassas till att omfatta även information om PSI-förteckningar.

Sammantaget tyder svaren på att det inte är en renodlad rollgrupp som har ansvar för frågorna kring PSI-förteckningar och öppna data hos myndigheterna. Ansvaret finns i många fall spritt inom skilda delar på olika myndigheter, både vad gäller vid vilken verksamhetsdel frågan tas om hand (t. ex arkiv, administration, IT) och av vilka roller vid avdelningen (chef, IT-samordnare, arkivarie, jurist). Vid vissa myndigheter delas ansvaret av flera personer/avdelningar som kan ansvara för publicering av PSI-förteckningar (exempelvis arkivarier) respektive öppna datamängder (exempelvis IT-samordnare). Detta innebär att informationen från Riksarkivet till intressenterna behöver vara anpassad för att vara till nytta för flera olika användargrupper som har olika ingångar till information i sina olika verksamhetsroller, exempelvis för ledningen som tar beslut, administration, IT, m m. Det är också viktigt att det finns en samordning mellan dessa funktioner och även en sammankoppling mellan de digitala informationskällorna.

Många respondenter lyfter fram att det behövs tydligare riktlinjer kring vad det innebär att tillgängliggöra data och att vidareutnyttja information för nya ändamål. Då en del myndigheter uppger att de publicerar sådana data som skulle kunna betecknas som öppna på myndighetens hemsida eller i externa tjänster, men inte på opnadata.se, tyder det också på ett behov av samordning, standardisering och skördning till opnadata.se från dessa webbplatser.

Det efterfrågas större tydlighet kring hur PSI-förteckningar, öppna data samt öppna forskningsdata förhåller sig till varandra.

De flesta respondenter uppger att de ser nyttan och vinsterna med att publicera öppna data. Många efterfrågar etablerade processer för informationsförvaltning och infrastruktur för detta samt möjlighet att se vilka data som är mest efterfrågade av användarna.

De flesta respondenter vill helst kunna öka sin kunskap kring öppna data och PSI-förteckningar genom att läsa själva från till exempel en webbplats och/eller gå på kurs/kortare utbildning.

7.1.3 Standardisering

Ungefär hälften av respondenterna svarar att den myndigheten där de arbetar publicerar öppna data. Många utav dessa publicerar öppna data enligt metadataformatet DCAT-AP. En del respondenter har dock inte kunnat besvara denna fråga då ansvaret för det tekniska utförandet ligger hos en annan del av organisationen.

7.1.4 Dataportalen *opnadata.se*

Då det vid en del myndigheter publiceras sådana data som kan betecknas som öppna på myndigheternas hemsidor, externa tjänster eller andra dataportaler men inte på *opnadata.se* finns det ett tydligt behov av en bredare samordning kring publicering av data för vidareutnyttjande. Detta är någonting som i dagsläget inte finns med i vägledningen på *vidareutnyttjande.se* men som skulle behöva finnas med i form av gemensamma riktlinjer för publicering och processen för hur både PSI-förteckningar och öppna datamängder skulle kunna synliggöras i dataportalen, *opnadata.se*.

7.2 Användning av öppna data

7.2.1 Funktioner och format

Generellt upplever användarna av dataportalen *opnadata.se* att det behövs anpassningar i portalen för att uppnå ökad användarvänlighet. Förslag på dessa är exempel på återanvänd data, följd av en gemensam API för dataportalen, därefter att få lämna önskemål om datamängder och att få ladda ner datamängder.

Vissa användare lämnar förslag på bland annat bättre beskrivningar, visualiseringar, och kodexempel samt en kartfunktion och ökad funktionalitet kring geografiska data, t ex att kunna ladda ner vektordata.

Det är en stor variation i svar på frågan om vilket format som är mest önskvärt eftersom det verkar vara väldigt kontextbetingat. Det går inte att peka ut ett enskilt format som mer användbart utan det beror mycket på hur datat ska användas och i vilket sammanhang. Det som efterfrågas är snarare standarder, bättre metadata och redogörelser för hur datat skapats och varför.

7.2.2 Ökad synlighet av data för vidareutnyttjande

Det intressanta är också att det förutom öppna data även efterfrågas en ökad synlighet kring vilka data som är tillgängliga, även om de inte är helt öppna och fria att använda .

7.2.3 Samverkan och kommunikation

En användare efterfrågar en samlingsplats för att driva användning av öppna data, exempelvis i form av ett forum där man kan se om andra har samma problem, funderingar eller önskemål och hjälp att begära ut öppna data från myndigheter och få tillgång till beskrivningar av filformat och standarder.

En annan användare poängterar värdet av en blogg där organisationer som kommit långt kan inspirera andra med sitt arbete och där man kan kommunicera exempel på hur öppna data bidragit med värde. Det skulle vara värdefullt för dem som arbetar med frågan.

En del kommentarer kommer troligtvis från användare som både publicerar och använder öppna datamängder då även frågor kring informationssäkerhet och workshops om hur man kommer igång med att tillgängliggöra data lyfts fram.

Samverkan med tillgängliggörandet av forskningsdata lyfts också fram.

7.3 Gemensamma behov

Vad gäller gemensamma behov hos både myndigheterna som publicerar data för vidareutnyttjande och användare av öppna datamängder, har vi genom enkäterna kunnat identifiera följande behov:

- Samordnat stöd genom vägledning och kurser
- Standarder
- Exempel på återanvänd data
- Efterfrågan
- Samverkan och kommunikation

8 RIKSARKIVETS FORTSATTA ARBETE

Med utgångspunkt i denna kartläggning kommer Riksarkivet i det fortsatta arbetet att titta på följande:

Samordnat stöd genom vägledning och kurser

Riksarkivet kommer att anpassa webbplatsen vidareutnyttjande.se (och i viss omfattning även oppnadata.se) till att omfatta en vägledning kring data för vidareutnyttjande inklusive publicering av PSI-förteckningar och öppna datamängder i den nationella dataportalen oppnadata.se.

Samordnat stöd kommer därmed att finnas både genom webbplatsen vidareutnyttjande.se och genom kurser/kortare utbildningar.

Informationen från Riksarkivet till intressenterna behöver anpassas utifrån flera olika användargrupper, med olika ingångar till information för olika verksamhetsroller.

Standarder

Riksarkivet kommer att anpassa och förvalta DCAT-AP-metadataspecifikationen med syfte att skapa en nationell rekommendation kring användning samt rekommendationer kring mappning vid skördning av webbsidor, tjänster, dataportaler.

Riksarkivet kommer att undersöka möjligheter till att länka data för vidareutnyttjande till relevanta standarder från dataportalen, förslagsvis i samarbete med SIS, Swedish Standard Institute.

Exempel på återanvänd data

En "showcase"-del med goda exempel på återanvändning av data har redan lagts till på webbplatsen vidareutnyttjande.se under maj 2017. Där visas goda exempel som Riksarkivet kontinuerligt kommer att fylla på.

Blogg och forum

En bloggfunktion har redan etablerats på vidareutnyttjande.se i februari 2017, för att informera, ta in synpunkter från omvärlden, dra slutsatser, samt kommunicera tillbaka kunskap och det som produceras ut till användarna. Det finns även en möjlighet att implementera ett forum på webbplatsen och Riksarkivet kommer att undersöka denna möjlighet.

Efterfrågan

Riksarkivet kommer att undersöka möjligheten att skapa en funktion i dataportalen oppnadata.se där användarna kan lämna önskemål om att specifika datamängder ska publiceras som data för vidareutnyttjande.

Samverkan och kommunikation

Riksarkivet kommer att etablera kontakt med berörda myndigheter och organisationer kring öppna forskningsdata, för att kunna skapa mer tydlighet kring hur öppna data förhåller sig till

Öppna forskningsdata, och hur olika typer av utvecklingsinsatser inom dessa områden förhåller sig till varandra.

9 ORDLISTA

API (Application Programming Interface) är en regeluppsättning för hur en viss programvara kan kommunicera med annan programvara.⁴

Beständiga identifierare - Unika kodsträngar kopplade till varje objekt/post. PID:ar är en förutsättning för att man sedan med fasta länkar ska kunna skapa referenser mellan olika objekt/poster i ett nätverk som t.ex. Internet.

CKAN – ett verktyg med öppen källkod för att skapa dataportaler för öppna data.⁵

CSV - ett **filformat** som kan användas vid utbyte av **data** mellan olika program som har olika **filformatsstandarder**.

Innehållshanteringssystem, CMS, är ett **informationssystem** för att hantera och publicera olika typer av informationsinnehåll, det vill säga elektroniska **media**.⁶

Licensiering - En markering av materialets upphovsrättsliga status.

Metadata – Data om data (Anmärkning: Metadata är knutna endera till ett informationssystem eller till ett informationsobjekt med syftet att beskriva, administrera eller använda detta. Termen används vanligen för strukturerande uppgifter om digitala (och analoga) system. Metadata delas ofta upp i olika typer, exempelvis tekniska metadata som skapas för eller genereras av ett datasystem, administrativa metadata som beskriver hur ett system fungerar eller hur ett objekt skapats och metadata som rör objekten i systemet och deras egenskaper).⁷

Skördning – inom ramen för denna rapport avses automatiskt hämtning av metadata element.⁸

Vidareutnyttjande: användning av handlingar för andra ändamål än det ursprungliga ändamål för vilket handlingarna behandlas av en myndighet. Lag (2015:289).⁹

Öppna data - Avser digital information som man kan vidareutnyttja utan att betala avgift eller acceptera annat villkor än att man kan behöva ange källan.

⁴ http://sv.wikipedia.org/wiki/Application_Programming_Interface

⁵ <https://ckan.org/about/>

⁶ <https://sv.wikipedia.org/wiki/Inneh%C3%A5llshanteringssystem>

⁷ <http://digisam-ra.blogspot.se/p/begreppslista-bilddatabaser-och.html>

⁸ https://en.wikipedia.org/wiki/Metadata_discovery

⁹ <http://rkrattsbaser.gov.se/sfst?bet=2010:566>

10 AKRONYMLISTA

API **API** (Application Programming Interface)

CMS – Content Management System, se Innnehållshanteringssystem.

CSV - Comma-Separated Values (även Character Separated Values eller Colon Separated Values).

CSW – Catalog Service for the Web.¹⁰

DCAT-AP – DCAT Application Profile

GRIB – GRIdded Binary or General Regularly-distributed Information in Binary form

JSON - JavaScript Object Notation¹¹

OAI-PMH - Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting

PSI - offentlig information (Public Sector Information)

RDF – Resource Description Framework

XML - Extensible Markup Language

¹⁰ https://en.wikipedia.org/wiki/Catalog_Service_for_the_Web

¹¹ <https://sv.wikipedia.org/wiki/JSON>